

“My Name Is Khan” Filminde İslamofobi ve Damgalanma: Din Sosyolojisi Bağlamında Bir Analiz

Islamophobia and Stigmatization in the Film “My Name Is Khan”: An Analysis in the Context of the Sociology of Religion

Muradiye Varol^{1*}

¹ Dr., Bağımsız Araştırmacı, Din Sosyolojisi, Türkiye.
Dr., Independent Researcher, Sociology of Religion, Türkiye.
<https://orcid.org/0000-0003-4667-0483>, asistavil@hotmail.com

* Sorumlu yazar | Corresponding author

Araştırma Makalesi Süreç

Geliş Tarihi: 24.02.2026
Kabul Tarihi: 17.06.2026
Yayın Tarihi: 30.06.2026

Benzerlik

Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal yazılımı ile taranmıştır.

Değerlendirme

Ön İnceleme: İç hakem (editörler).
İçerik İnceleme: İki dış hakem/Çift taraflı körleme.

Telif Hakkı & Lisans

Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Etik Beyan

Bu çalışma, etik kurul izni gerektirmeyen nitelikte olup kullanılan veriler literatür taraması/yayınlanmış kaynaklar üzerinden elde edilmiştir. Çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. Muradiye Varol

Yapay Zekâ Kullanımı

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zekâ tabanlı herhangi bir araç veya uygulama kullanılmamıştır. Çalışmanın tüm içeriği, yazar(lar) tarafından bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik etik ilkelere uygun şekilde üretilmiştir. Muradiye Varol

Etik Bildirim

turkisharr@gmail.com

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman

Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Yayıncı

Published by Mehmet ŞAHİN Since 2016-
Akdeniz University, Faculty of Theology,
Antalya, 07058 Türkiye

Atıf

Varol, M. (2026). “My name is khan” filminde islamofobi ve damgalanma: din sosyolojisi bağlamında bir analiz. *Turkish Academic Research Review*, 11(2), 351-373.
<https://doi.org/10.30622/tarr.1896790>

Öz

Bu çalışma, 11 Eylül sonrası küresel bağlamda Müslüman kimliğin İslamofobi ve damgalanma süreçleri içinde nasıl temsil edildiğini My Name Is Khan filmi üzerinden din sosyolojisi perspektifiyle incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada nitel araştırma deseni benimsenmiş; araştırmanın inceleme materyalini Karan Johar yönetmenliğinde 2010 yılında gösterime giren My Name Is Khan filmi oluşturmuştur. Film, amaçlı örneklem yöntemiyle seçilmiş ve film transkripti içerik analizi tekniğiyle çözümlenmiştir. Analiz sürecinde karakter söylemleri, kimlik beyanları, kurumsal karşılaşmalar, gündelik etkileşimler ve tekrar eden sembolik ifadeler kodlanmış; elde edilen veriler kategori ve temalar altında yorumlanmıştır. Bulgular, “Damgalı Kimliğin Beyanı: İsim ve Aidiyet”, “Ötekileştirme Pratikleri: Yabancı Etiket” ve “Ahlakî Savunma ve Masumiyet” olmak üzere üç temel tema altında toplanmıştır. Araştırma sonucunda filmde Müslüman kimliğin yalnızca bireysel bir inanç alanı olarak değil, 11 Eylül sonrası güvenlikçi söylemler, toplumsal önyargılar ve kurumsal karşılaşmalar aracılığıyla “şüpheli öteki” konumuna itilen bir kimlik olarak temsil edildiği belirlenmiştir. Rizwan Khan’ın “My name is Khan, and I am not a terrorist” ifadesi etrafında kurulan anlatı, damgalanmış kimliğin kamusal alanda tanınma, meşruiyet kazanma ve masumiyetini ispatlama çabasını görünür kılmaktadır. Çalışma, İslamofobi’nin yalnızca açık nefret söylemleriyle değil, gündelik yaşam pratikleri, mikro dışlama biçimleri ve kurumsal düzenlemeler yoluyla da yeniden ürettiğini ortaya koymaktadır. Bu yönüyle araştırma, popüler sinema anlatılarında Müslüman kimliğin temsili, damgalanma ve kimlik yönetimi süreçlerini din sosyolojisi bağlamında tartışmaya açarak literatüre katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: din sosyolojisi, İslamofobi, damgalanma, ötekileştirme, Müslüman kimliği

Öne Çıkanlar

- Bu çalışma, 11 Eylül sonrası küresel bağlamda Müslüman kimliğin İslamofobi ve damgalanma süreçleri içerisinde “şüpheli öteki” olarak yeniden inşa edildiğini savunmaktadır.
- İslamofobi’nin yalnızca açık nefret söylemleriyle değil; bürokratik işlemler, kurumsal karşılaşmalar ve gündelik etkileşimler içinde “olağan” hâle gelen mikro dışlama biçimleriyle sürdürüldüğü tespit edilmiştir.
- Film anlatısında Müslüman kimliğin, bireysel bir inanç alanı olmaktan çıkarılarak toplumsal algı ve güvenlikçi söylemler aracılığıyla sürekli “kendini ispat” etme yükü altına sokulduğu belirlenmiştir.
- Karakterin ısrarlı “My name is Khan” beyanı, damgalanmış bir kimliğin kamusal alanda meşruiyet kazanma, tanınma ve “yırtık kimliği onarma” stratejisi olarak çözümlenmiştir.
- Müslüman öznenin, negatif stereotipleri kırmak amacıyla kimliğini evrensel ahlaki değerler, sevgi ve masumiyet dili üzerinden yeniden inşa ederek toplumsal kabul talep ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Research Article**History**

Received: 24.02.2026

Accepted: 17.06.2026

Date Published: 30.06.2026

Plagiarism Checks

This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Peer-Review

Single anonymized-One internal (Editorial Board).
Double anonymized-Two external.

Copyright & License

Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Ethical Statement

This study does not require ethical committee approval, and the data used were obtained from literature reviews/published sources. It is hereby declared that scientific and ethical principles were adhered to during the preparation of this study and that all studies used are cited in the references. Muradiye Varol

Use of Artificial Intelligence

No artificial intelligence-based tools or applications were used in the preparation of this study. All content of the study was produced by the author(s) in accordance with scientific research methods and academic ethical principles. Muradiye Varol

Complaints

turkisharr@gmail.com

Conflicts of Interest

The author(s) has no conflict of interest to declare.

Grant Support

The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Published

Published by Mehmet ŞAHİN Since 2016- Akdeniz University, Faculty of Theology, Antalya, 07058 Türkiye

Cite as

Varol, M. (2026). Islamophobia and stigmatization in the film "my name is khan": an analysis in the context of the sociology of religion. *Turkish Academic Research Review*, 11(2), 351-373. <https://doi.org/10.30622/tarr.1896790>

Abstract

This study aims to examine, from the perspective of the sociology of religion, how Muslim identity is represented within the processes of Islamophobia and stigmatization in the post-9/11 global context through the film *My Name Is Khan*. A qualitative research design was adopted, and the research material consisted of *My Name Is Khan*, directed by Karan Johar and released in 2010. The film was selected through purposive sampling, and its transcript was analyzed using content analysis. During the analysis process, character discourses, identity declarations, institutional encounters, everyday interactions, and recurring symbolic expressions were coded; the data obtained were then interpreted under categories and themes. The findings were grouped under three main themes: "Declaration of Stigmatized Identity: Name and Belonging," "Practices of Othering: The Foreign Label," and "Moral Defense and Innocence." The results indicate that Muslim identity in the film is represented not merely as an individual sphere of belief but as an identity pushed into the position of a "suspicious other" through post-9/11 securitization discourses, social prejudices, and institutional encounters. The narrative built around Rizwan Khan's statement, "My name is Khan, and I am not a terrorist," reveals the stigmatized subject's struggle for recognition, legitimacy, and the need to prove innocence in the public sphere. The study demonstrates that Islamophobia is reproduced not only through explicit hate speech but also through everyday practices, forms of micro-exclusion, and institutional arrangements. In this respect, the study aims to contribute to the literature by discussing the representation of Muslim identity, stigmatization, and identity management processes in popular cinema narratives within the framework of the sociology of religion.

Keywords: sociology of religion, islamophobia, stigmatization, othering, Muslim identity.

Highlights

- This study argues that in the post-9/11 global context, Muslim identity has been reconstructed as a "suspicious other" within the processes of Islamophobia and stigmatization.
- It has been identified that Islamophobia is sustained not only through overt hate speech but also through forms of micro-exclusion that have become "normalized" within bureaucratic procedures, institutional encounters, and everyday interactions.
- It has been determined in the film narrative that Muslim identity is removed from the realm of individual faith and placed under a constant burden of "self-proof" through social perceptions and securitization discourses.
- The character's persistent declaration of "My name is Khan" has been analyzed as a strategy for a stigmatized identity to gain legitimacy, recognition, and to "repair the spoiled identity" in the public sphere.
- It is concluded that the Muslim subject demands social acceptance by reconstructing their identity through universal moral values, love, and a language of innocence in order to dismantle negative stereotypes.

Giriş

Din sosyolojisi, modern toplumlarda dinin sadece inanç ve ibadet düzeyinde değil aynı zamanda kimlik, aidiyet, toplumsal sınırlar ve kamusal alan deneyimleri içerisinde nasıl kurulduğunu inceleyen bir disiplin olarak son yıllarda İslamofobi tartışmalarının merkezinde yer almaktadır. Özellikle 11 Eylül sonrası dönemde Batı merkezli toplumsal ve siyasal söylemlerde Müslüman kimliğin “risk”, “tehdit” ve “güvenlik” kavramlarıyla birlikte anılması, Müslümanların kamusal alanda “şüpheli özne” olarak konumlandırılmasına yol açan yapısal bir sürecin oluşmasına neden olmuştur. Bu süreç, yalnızca politik gündemlerde ve medya söylemlerinde değil aynı zamanda gündelik yaşam pratiklerinde de etkisini sürdüren bir dışlama mekanizması üretmektedir. Bu bağlamda İslamofobi, bireysel düzeyde “önyargı” ya da “düşmanlık” şeklinde açıklanamayacak kadar çok katmanlı bir toplumsal olgu olarak ele alınmak zorundadır. Nitekim literatürde İslamofobi’nin giderek artan biçimde “ırksallaştırılmış” bir kimlik kategorisi ürettiği ve Müslümanların bu kategori üzerinden toplumsal dışlamaya maruz bırakıldığı vurgulanmaktadır (Garner & Selod, 2015, s. 11)

İslamofobi’nin “ırksallaştırma” bağlamında değerlendirilmesi, din sosyolojisi açısından önemli bir kırılma noktasıdır. Çünkü bu yaklaşım, Müslüman kimliğin yalnızca teolojik bir mensubiyet veya dini pratiklerden ibaret olmadığını; aynı zamanda toplumsal düzlemde “bedensel işaretler, isimler, kültürel semboller ve aidiyet kodları” üzerinden tanınan bir kimlik haline geldiğini ileri sürmektedir. Bu açıdan Müslümanlık, bazı bağlamlarda dini bir aidiyet olmaktan çıkarak, “ırk gibi işleyen” bir sosyal kategoriye dönüşebilmekte ve bireyler kamusal alanda bu kategori üzerinden değerlendirilerek ötekileştirilebilmektedir (Garner & Selod, 2015, s. 12). Böylece İslamofobi, bireylerin kimlik deneyimini şekillendiren, toplumsal mesafeyi artıran ve bir “biz-onlar” ayrımını derinleştiren bir mekanizma haline gelir.

Bu mekanizma, sadece toplumsal ilişkiler düzeyinde değil aynı zamanda kamusal alanın işleyişinde de belirginleşmektedir. Müslüman bireyler, kamusal alanda gündelik etkileşimlerde yalnızca “farklı” görülmemekte; aynı zamanda “aidiyeti sorgulanan, sürekli açıklama yapması beklenen ve çoğu zaman potansiyel şüpheli olarak okunan” bir konuma itilmekte, bu durum da kimliğin kamusal düzlemde sürekli yeniden müzakere edilmesine yol açmaktadır. Özellikle Avrupa bağlamında yapılan çalışmalarda, Müslümanların gündelik karşılaşmalarında “beden dili, bakışlar, ima yoluyla dışlama, mikro saldırganlıklar” gibi etkileşimler aracılığıyla ötekileştirildiği, bu süreçlerin belirli bir süreklilik taşıdığı gösterilmektedir (Shaker & Ahmadi, 2022, s. 4568). Bu tür gündelik pratikler, İslamofobi’nin yalnızca açık nefret söylemleriyle değil; daha çok sıradanlaştırılmış ve gündelik hayatın içine sızmış biçimde üretildiğini göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

Batı toplumlarında İslamofobinin sıradanlaşması ve ırkçı bir tutuma dönüşmesinde kitle iletişim araçlarının sistematik yayın politikaları kritik bir rol oynamaktadır. Medya, yalnızca olanı yansıtmakla kalmayıp, toplumun “öteki” algısını yeni yaklaşımlar ve çerçeveleme pratikleriyle yeniden inşa eden aktif bir güçtür (Işık, 2014, s. 25). Özellikle 11 Eylül saldırıları sonrasında Batı medyası, istikrarlı bir biçimde Müslümanları şiddet ve terörle özdeşleştiren bir yayın politikası izlemiş ve bu durum toplumsal hafızada İslamofobinin derinleşmesine zemin hazırlamıştır (Gölcü & Çuhadar, 2017, s. 83). Bu noktada “gündelik İslamofobi” yaklaşımı, İslamofobi’yi analiz etmek açısından kritik bir çerçeve sunmaktadır. Çünkü gündelik hayatta işleyen ötekileştirme pratikleri, çoğu zaman büyük ölçekli politik söylemler kadar görünür değildir; fakat bireylerin kamusal alandaki deneyimlerini ve aidiyet hislerini doğrudan etkileyen bir güç üretir. Müslüman kimliğin “normal” kabul edilmemesi, bireylerin kendilerini sürekli tanımlamaya, açıklamaya ve meşrulaştırmaya zorlandığı bir toplumsal

iklim yaratır. Shaker'in çalışması, Müslüman kimliğin bedensel karşılaşmalar üzerinden "öteki" olarak yeniden üretildiğini ve bu sürecin yalnızca söylem düzeyinde değil aynı zamanda duyuşal ve bedensel deneyim düzeyinde gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda İslamofobi, bireyin kamusal alandaki varoluşunu şekillendiren "gündelik bir düzen" halini alabilmektedir (Shaker, & Ahmadi, 2022).

İslamofobi'nin gündelik düzeyde nasıl üretildiğine dair bir diğer önemli literatür, Müslümanların kamusal mekânları deneyimleme biçimlerini analiz eden çalışmalarda görünür hale gelmektedir. Özellikle genç Müslümanların şehir mekânlarında "ırksallaştırılmış alanlar" içinde hareket ederken hem açık hem örtük dışlayıcı pratiklerle karşılaştıkları, bu nedenle kamusal mekânlarda kendilerini konumlandırma stratejileri geliştirdikleri gösterilmiştir (Hassani, 2022, s. 68). Bu bulguları, Müslüman bireylerin kamusal alanlarda sadece "fiziksel olarak" değil aynı zamanda sosyal sınıf, kimlik ve aidiyet düzeylerinde de sürekli bir müzakere yürüttüğünü ortaya koymaktadır. Bu tür müzakereler, özellikle "yabancı", "ait olmayan", "bizden değil" gibi etiketlerin ürettiği sembolik sınırlar üzerinden kurulur.

Ötekileştirme pratiklerinin merkezinde yer alan bu tür sembolik sınırlar, özellikle "yabancı" etiketinin işleyişi üzerinden anlaşılabilir hale gelmektedir. "Yabancı" kavramı, yalnızca coğrafi bir dışarıklığı anlatmaktan öte, bireyin toplum içerisinde "meşru bir aidiyet" kurmasının önündeki engelleri ifade eden bir kategoriye dönüşür. Bu durum, Müslüman bireyin bulunduğu toplumda hukuken vatandaş olsa dahi, sembolik düzlemde "yerli" kabul edilmemesiyle sonuçlanabilir. Dolayısıyla "yabancı" etiketi, kimliğin kamusal alanda nasıl okunacağına dair bir çerçeve çizerek, Müslüman bireyin toplumsal konumunu sürekli tartışmalı hale getirir. Bu tür süreçler, Müslümanların kamusal alandaki deneyiminde "aidiyetin askıya alınması" gibi bir sonuç üretebilir (Hassani, 2022, s. 69).

Öte yandan İslamofobi yalnızca "gündelik etkileşim" düzeyinde değil aynı zamanda kurumsal düzeyde de görünür hale gelebilmektedir. Özellikle Müslümanlara yönelik gözetim pratiklerinin arttığına dair literatür, güvenlik söylemlerinin kimlik deneyimini doğrudan etkileyen bir baskı mekanizması yarattığını ortaya koymaktadır. Gözetim ve güvenlik pratikleri, Müslüman kimliği "objektif" gerekçelerle izlenmesi gereken bir risk kategorisine yerleştirirken, aynı zamanda bu kimliğin "şüpheli okunmasını" normalleştirebilmektedir (Aksürmeli, 2017, s. 184). Bu tür kurumsal düzeyde işleyen güvenlikçi yaklaşım, Müslüman bireyin kamusal alanda sıradan bir yurttaş gibi değil sürekli denetime açık bir özne gibi konumlandırılmasına neden olabilir (Aksürmeli, 2017, s. 185). Böylelikle ötekileştirme yalnızca kişiler arası ilişkilerde değil; kurumsal düzenin işleyişinde de kendisini gösterebilen daha geniş bir yapısal olguya dönüşür.

My Name Is Khan filmi, İslamofobi'nin kamusal işleyişini ve Müslüman kimliğin ötekileştirilmesini anlatı düzeyinde görünür kılan önemli bir popüler kültür örneğidir. Film; şüphe, dışlama ve masumiyet beyanı gibi pratikleri merkeze alarak İslamofobi'nin, kimliğin toplumsal yönetimini belirleyen bir mekanizma olduğuna işaret eder. Sinema, toplumsal gerçekliği yansıtan bir aynadan ziyade güç ilişkilerini ve kimlikleri yeniden üreten bir kültürel üretim alanı olduğu için, bu tür analizler din sosyolojisi açısından aidiyet mücadelelerinin anlaşılmasına katkı sağlamaktadır.

Literatürde Müslüman bireylerin İslamofobi'ye maruz kalmasının yalnızca toplumsal dışlama ile sınırlı olmadığı, aynı zamanda psikolojik iyilik hâli üzerinde de belirgin etkiler ürettiği vurgulanmaktadır. Özellikle İslamofobi'nin bireylerin ruh sağlığı üzerindeki etkisini ele alan çalışmalarda, ayrımcılığın stres, kaygı, toplumsal geri çekilme ve sürekli tetikte olma gibi sonuçlara yol açtığı ortaya konmaktadır (Ahmed vd., 2021, s. 13). Bu

kapsamda elde edilen nitel bulgular, İslamofobi’nin kişiler arası şiddet, gündelik dışlama ve kurumsal ayrımcılık gibi farklı düzeylerde deneyimlenebildiğini ortaya koymaktadır. Bu tür bulgular, Müslüman kimliğin yalnızca kültürel temsillerle değil, toplumsal ilişkilerin doğrudan içinde şekillenen bir baskı düzeniyle karşı karşıya kaldığını göstermesi bakımından önem taşır (Ahmed vd., 2021, ss. 14-15).

Benzer biçimde, İslamofobi ile ruh sağlığı arasındaki ilişkiye odaklanan çalışmalarda, Müslüman bireylerin gündelik yaşamda karşılaştıkları İslamofobik pratiklerin zamanla sıradanlaşmış bir deneyime dönüştüğü ve bu durumun zihinsel iyilik hâli üzerinde olumsuz etkiler yaratabildiği belirtilmektedir (Amin, 2021, s. 3). Bu tür çalışmalar, İslamofobi’nin yalnızca açık nefret söylemleriyle sınırlı olmadığını; aynı zamanda küçük ve gündelik etkileşimler içinde “sıradan” hale gelerek bireylerde yıpratıcı bir etki ürettiğini göstermektedir (Amin, 2021, s. 4). Bu nedenle İslamofobi’nin sosyolojik analizi, yalnızca makro düzeydeki politik söylemleri değil; bireylerin günlük hayattaki mikro deneyimlerini de dikkate almalıdır.

İslamofobi bağlamında kimlik inşası; temsil ve medya imgeleriyle şekillenmekte, Müslümanların belirli stereotiplerle sunulması ötekileştirmeyi normalleştirmektedir. Özellikle Batı merkezli medyadaki “güvenlik tehdidi” kurgusu, toplumsal şüpheyi süreklileştirerek bireyin kamusal alandaki “aidiyet sorgulaması” ve “masumiyet beyanı” pratiklerine zemin hazırlamaktadır. Bu çalışmanın literatüre temel katkısı, İslamofobi’yi yalnızca bir tutum değil bireyi kimliğini yönetmeye zorlayan toplumsal bir mekanizma olarak ele almasıdır. Popüler sinema üzerinden kimlik beyanı ve aidiyet sınavlarını inceleyen bu araştırma, din sosyolojisindeki kimlik tartışmalarını kültürel temsil alanında yeniden düşünmeye olanak sağlamaktadır.

Bu çalışmanın konusu, *My Name Is Khan* filminde 11 Eylül sonrası Müslüman kimliğin İslamofobik söylemler ve damgalanma pratikleri içinde nasıl temsil edildiğidir. Çalışma, filmi yalnızca bireysel bir yaşam öyküsü ya da dramatik anlatı olarak değil; Müslüman kimliğin şüphe, güvenlik, aidiyet, dışlanma ve masumiyet söylemleriyle ilişkilendirildiği sosyolojik bir temsil alanı olarak ele almaktadır. Bu kapsamda filmdeki karakter söylemleri, kimlik beyanları, kurumsal karşılaşmalar, gündelik etkileşimler ve tekrar eden sembolik ifadeler incelenmiştir. Araştırmanın kapsamı, filmde Müslüman kimliğin görünür hâle getiriliş biçimleri, “yabancı/foreign” etiketi üzerinden kurulan ötekileştirme pratikleri ve başkarakter Rizwan Khan’ın bu damgalanmaya karşı geliştirdiği ahlakî savunma ve masumiyet söylemiyle sınırlandırılmıştır.

Bu doğrultuda çalışmanın temel amacı, *My Name Is Khan* filminde Müslüman kimliğin İslamofobi bağlamında hangi söylemsel ve sembolik unsurlar aracılığıyla kurulduğunu, hangi gündelik ve kurumsal pratiklerle ötekileştirildiğini ve karakterin bu ötekileştirmeye karşı nasıl bir kimlik yönetimi stratejisi geliştirdiğini din sosyolojisi perspektifiyle analiz etmektir. Film transkriptinin içerik analiziyle çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgular “Damgalı Kimliğin Beyanı: İsim ve Aidiyet”, “Ötekileştirme Pratikleri: Yabancı Etiketi” ve “Ahlakî Savunma ve Masumiyet” olmak üzere üç temel tema altında sınıflandırılmıştır. Bu yönüyle araştırma, popüler sinema anlatılarında Müslüman kimliğin temsili, damgalanma süreçleri ve kimlik mücadelesi arasındaki ilişkiyi görünür kılarak din sosyolojisi literatürüne katkı sunmayı amaçlamaktadır. Literatürde İslamofobi çoğunlukla politik söylemler, medya temsilleri, ayrımcılık deneyimleri ve toplumsal dışlama süreçleri üzerinden tartışılmaktadır. Bu çalışma ise popüler sinema anlatısındaki karakter söylemleri, isim beyanları, “foreign” etiketi, kurumsal karşılaşmalar ve masumiyet vurgusu üzerinden İslamofobi’nin gündelik ve sembolik işleyişini analiz etmektedir. Bu yönüyle araştırma, din sosyolojisi literatürüne Müslüman kimliğin kültürel temsiller içinde nasıl

damgalandığını ve bu damgalanmaya karşı nasıl bir kimlik yönetimi stratejisi geliştirildiğini göstermesi bakımından katkı sunmaktadır. Bu çerçevede araştırma şu sorulara yanıt aramaktadır:

1. *My Name Is Khan* filminde Müslüman kimlik hangi söylemsel unsurlar ve semboller aracılığıyla görünür hale getirilmektedir?
2. Filmde “yabancı/foreign” etiketi, Müslüman kimliğin aidiyet ve vatandaşlık bağlamında nasıl konumlandırıldığını göstermektedir?
3. Ötekileştirmenin gündelik ve kurumsal boyutları film anlatısında hangi kodlar aracılığıyla temsil edilmektedir?
4. Karakterin masumiyet vurgusu ve evrensel değerler üzerinden kurduğu savunma dili, damgalanmış kimliğin kamusal alanda tanınma ve meşruiyet arayışıyla nasıl ilişkilendirilebilir?

Bu sorular üzerinden yürütülen analiz, popüler sinema anlatılarında İslamofobi’nin nasıl temsil edildiğini ve gündelik yaşam pratikleriyle nasıl kesiştiğini din sosyolojisi çerçevesinde tartışmaya açmaktadır. Dolayısıyla çalışma, İslamofobi’yi sadece “dışlayıcı söylemler” olarak değil; kimliği sürekli yönetmeye zorlayan bir toplumsal düzen olarak ele alması bakımından önem taşımaktadır.

Yöntem

Bu bölümde, araştırmanın metodolojik altyapısı, incelenen filmin seçimi, veri toplama ve analiz süreçleri ile çalışmanın geçerlik-güvenirlik ve sınırlılıkları detaylandırılmıştır. Çalışma, sinema filmi üzerinden bireyin toplum içindeki “damgalanma” deneyimlerini ve kimlik mücadelesini anlamlandırmayı hedefleyen nitel bir yapıdadır.

Araştırma Deseni

Bu araştırmada, sosyal olguları kendi doğal bağlamı içinde derinlemesine incelemeye olanak tanıyan nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Nitel araştırma, sayısal verilerden ziyade anlamlara, sembolere ve süreçlere odaklanarak “nasıl” ve “neden” sorularına yanıt aramaktadır. Sinema filmleri, toplumsal önyargıların, kimlik temsillerinin ve damgalanma pratiklerinin yeniden üretildiği ya da sorgulandığı kültürel metinler olduğu için bu yaklaşım çalışmanın amacıyla uyumlu görülmüştür.

Bu çalışmada yöntemin belirlenmesinde araştırmanın amacı, araştırma soruları ve incelenen veri kaynağının niteliği esas alınmıştır. Araştırmanın temel amacı, *My Name Is Khan* filminde Müslüman kimliğin İslamofobi ve damgalanma bağlamında nasıl temsil edildiğini, hangi söylemlerle ötekileştirildiğini ve karakterin bu ötekileştirmeye karşı hangi kimlik yönetimi stratejileri geliştirdiğini anlamaktır. Bu amaç, sayısal ölçümden çok anlam, temsil, söylem ve sembolik anlatıların çözümlenmesini gerektirdiğinden çalışmada nitel araştırma yaklaşımı tercih edilmiştir.

Veri analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Bu tekniğin tercih edilme nedeni, medya ürünlerinin sunduğu anlatılar aracılığıyla toplumsal olguların sistematik biçimde çözümlenmesine imkân tanınmasıdır (Alanka, 2024, s. 184). Filmdeki replikler, kimlik beyanları, kurumsal karşılaşmalar, gündelik etkileşimler ve tekrar eden sembolik ifadeler içerik analizi doğrultusunda incelenmiştir. Tematik analiz sürecinde ise bu kodlardan hareketle “damgalanma”, “ötekileştirme” ve “kimlik inşası” gibi üst temalara ulaşılmıştır.

İncelenen Film ve Künye Bilgileri

Çalışmanın inceleme materyalini, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen My Name Is Khan filmi oluşturmaktadır. Amaçlı örnekleme, araştırma sorusuna en zengin veriyi sağlayacak materyalin seçilmesini ifade etmektedir. Başkarakterin sahip olduğu nörolojik farklılık ile etnik ve dinî kimliği nedeniyle çok boyutlu bir damgalanma sürecine maruz kalması, filmi bu çalışma için uygun bir veri kaynağı hâline getirmiştir.

My Name Is Khan, Karan Johar’ın yönetmenliğini yaptığı, başrollerinde Shah Rukh Khan ve Kajol’un yer aldığı 2010 yapımı bir Hint drama filmidir. Hintçe ve İngilizce dillerinde çekilen film, 11 Eylül saldırıları sonrasında Amerika Birleşik Devletleri’nde yaşayan Müslüman bir göçmen olan Rizwan Khan’ın kimlik, aidiyet ve ötekileştirme deneyimleri etrafında şekillenmektedir. Asperger sendromuna sahip olan Rizwan Khan, Hindu bir kadın olan Mandira ile evlendikten sonra, 11 Eylül sonrası yükselen İslamofobik atmosfer içinde hem dinî kimliği hem de davranışsal farklılığı nedeniyle çeşitli dışlama ve damgalanma pratikleriyle karşılaşır. Film anlatısı, karakterin “My name is Khan, and I am not a terrorist” sözü etrafında kurulan yolculuğu üzerinden Müslüman kimliğin güvenlik, şüphe ve masumiyet söylemleriyle nasıl ilişkilendirildiğini görünür kılmaktadır.

Film, yalnızca anlatı içeriğiyle değil, gösterime girdiği dönemde yarattığı kamusal tartışmalarla da dikkat çekmiştir. Başrol oyuncusu Shah Rukh Khan’ın Pakistanlı kriket oyuncularının Hindistan Premier Ligi’nde yer almasına ilişkin açıklamaları, bazı milliyetçi grupların tepkisini çekmiş; bu süreçte filmin gösterimi protestolar, sinema salonlarına yönelik baskılar ve güvenlik önlemleriyle birlikte gündeme gelmiştir. Bu tartışmalar, filmin ele aldığı Müslüman kimlik, aidiyet, dışlanma ve ulusal sınırlar meselesinin yalnızca kurmaca anlatı düzeyinde değil, filmin dolaşıma girdiği toplumsal bağlamda da karşılık bulduğunu göstermektedir.

Bu yönüyle My Name Is Khan, popüler sinema içinde İslamofobi, damgalanma ve kimlik mücadelesi temalarını görünür kılan önemli bir kültürel metin niteliği taşımaktadır. Filmde Rizwan Khan’ın kişisel hikâyesi, yalnızca bireysel bir dram olarak değil, 11 Eylül sonrası dönemde Müslüman kimliğin küresel ölçekte nasıl şüphe, güvenlik ve ötekilik söylemleriyle ilişkilendirildiğini tartışmaya açan sosyolojik bir temsil alanı olarak okunabilir.

Veri Toplama Süreci

Veri toplama süreci, filmin izlenmesi ve damgalanma teorisi bağlamında kritik öneme sahip sahnelerin dökümünün yapılmasıyla gerçekleştirilmiştir:

1. Bütüncül İzleme: Film, genel akışa ve karakterin sosyal etkileşimlerine hakim olmak amacıyla baştan sona izlenmiştir.
2. Odaklı İzleme ve Not Alma: İkinci aşamada, karakterin damgalandığı, dışlandığı veya kimliğini savunduğu sahneler belirlenmiştir. Filmde “mess” (karmaşa), “noise” (gürültü) ve “screams” (çığlıklar) gibi ifadelerin geçtiği anlar, karakterin duyuşal dünyasını ve stres faktörlerini anlamak için not edilmiştir.
3. Söylem Tespiti: Karakterin kendini ifade etme biçimi analiz edilmiştir. Özellikle “I have never done anybody...” (Kimseye bir şey yapmadım) gibi savunma cümleleri ve “foreign” (yabancı) olarak etiketlendiği anlar veri setine dahil edilmiştir.

Kodlama Süreci

Elde edilen veriler, tümevarımsal bir yaklaşımla analiz edilerek kodlanmıştır. Analiz süreci; kodlama, kategorileştirme ve tema oluşturma olmak üzere üç aşamada yürütülmüştür. Bu süreçte veriler önce anlamlı

birimlere ayrılarak kodlanmış, ardından benzer kodlar ortak kategoriler altında birleştirilmiş ve son aşamada araştırmanın amacıyla ilişkili temalara ulaşılmıştır.

İçerik analizi, nitel verilerin sistematik biçimde çözümlenmesini; verilerin anlamlı birimlere ayrılarak kodlanmasını, benzer kodların kategoriler altında toplanmasını ve bu kategorilerden hareketle temalara ulaşılmasını içeren bir analiz tekniğidir (Ültay vd., 2021, s. 189). Kodlama aşamasında filmdeki belirli replikler ve eylemler etiketlenmiştir. Örneğin, karakterin “Mama” ifadesi “ailevi bağ/geçmiş referansı”, “What’s this mess” ifadesi “düzen ihtiyacı/kaos algısı”, “No no no” tekrarları ise “iletişimsel direnç” olarak kodlanmıştır. Kategorileştirme aşamasında kodlar ortak özelliklerine göre gruplandırılmıştır. Karakterin ismini sürekli tekrar etmesi “kimlik inşası” kategorisiyle, başkalarının ona yönelttiği bakış ve “foreign” nitelemesi ise “sosyal dışlanma” kategorisiyle ilişkilendirilmiştir. Tema oluşturma aşamasında ise kategoriler birleştirilerek “Damgalı Kimliğin Beyanı: İsim ve Aidiyet”, “Ötekileştirme Pratikleri: Yabancı Etiket” ve “Ahlakî Savunma ve Masumiyet” temalarına ulaşılmıştır.

Geçerlik-Güvenirlilik

• Çalışmanın inandırıcılığını, tutarlılığını ve teyit edilebilirliğini artırmak amacıyla aşağıdaki stratejilere başvurulmuştur: Çalışmanın inandırıcılığını artırmak amacıyla analiz sürecinde oluşturulan kod, kategori ve tema yapısı alan uzmanı görüşüne sunulmuştur. Bu kapsamda nitel araştırma yöntemleri ve din sosyolojisi alanında uzman akademisyenlerden, belirlenen kodların temalarla uyumu, tema adlandırmalarının araştırma amacıyla ilişkisi ve yorumların film anlatısıyla tutarlılığı konusunda değerlendirme alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda kod-kategori-tema ilişkileri yeniden gözden geçirilmiş; gerekli görülen yerlerde tema adlandırmaları ve açıklayıcı ifadeler daha açık hâle getirilmiştir. Böylece analiz sürecinin tutarlılığı ve teyit edilebilirliği güçlendirilmeye çalışılmıştır.

• Veri Çeşitlemesi: Sadece replikler değil karakterin ses tonu, çevresel sesler ve diğer karakterlerin tepkileri birlikte değerlendirilmiştir.

• Tutarlılık: Kodlamalar, belirli zaman aralıklarıyla kontrol edilerek araştırmacının analizindeki tutarlılık sağlanmıştır.

• Doğrudan Alıntı: Analizin inandırıcılığını artırmak için filmde doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Çalışmanın Sınırlılıkları

• Tek Film: Çalışma sadece “My Name Is Khan” filmi ile sınırlıdır, bulgular tüm damgalanma konulu filmlere genellenemez.

• Yorumlayıcı Analiz: Nitel bir çalışma olması nedeniyle bulgular, araştırmacının perspektifi ve yorumlama kapasitesi ile şekillenmiştir.

• Veri Kaynağı: Analiz, filmin görsel kopyası ve deşifre metinleri (transkript) üzerinden yapılmıştır.

Etik Hususlar

Çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuş; yararlanılan bütün kaynaklara metin içinde ve kaynakçada uygun biçimde yer verilmiştir. Filmde yapılan alıntılar ve sahne/replik çözümlmeleri yalnızca akademik analiz amacıyla kullanılmış; filmin telif haklarını ihlal edecek biçimde uzun

aktarımlara veya yeniden üretimlere yer verilmemiştir. Analiz sürecinde elde edilen kod, kategori ve tema yapısı uzman görüşüyle desteklenmiş; yorumların film anlatısıyla tutarlılığı ve araştırma amacıyla ilişkisi kontrol edilmiştir. Ayrıca çalışmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamakta ve araştırma için dış finansman desteği alınmamıştır.

Filmin ve Araştırmanın Kapsamı

Bu araştırma, “My Name Is Khan” filmini, bireysel bir yaşam öyküsünden yola çıkarak toplumsal “damgalanma” (stigma) mekanizmalarını ve bireyin bu mekanizmalara karşı geliştirdiği “kimlik onarım” stratejilerini inceleyen bir kapsama sahiptir. Çalışma, karakterin nörolojik çeşitliliğini (Asperger Sendromu) ve kültürel kimliğini (Müslüman oluşu) merkeze alarak, bu iki durumun kesişiminde yaşanan deneyimleri analiz etmektedir.

Araştırmanın en temel kapsamı, ismin bir kimlik beyanı olarak kullanılmasıdır. Filmde Rizwan Khan karakteri, toplumun kendisine yapıştırdığı “terörist” veya “öteki” etiketine karşı, kendi ismini ve bu ismin taşıdığı gerçek anlamı savunmaktadır. Filmde ısrarla geçen “My name is Khan” ve “I know my name is” ifadeleri, karakterin kimliğine sahip çıkma mücadelesinin sözel kanıtlarıdır. Araştırma, bu tekrarları basit bir takıntı olarak değil Goffman’ın belirttiği “yırtık kimliği onarma” çabası olarak kapsamına alır. Karakterin “nice name” (güzel isim) gibi geri bildirimlere verdiği tepkiler veya ismini söylerken yaşadığı zorluklar, kimlik inşasının sosyal etkileşimlerde nasıl kurulduğunu gösterir.

Çalışma, damgalanma sürecini dışsal bir dışlanmanın ötesinde karakterin içsel çatışmaları üzerinden ele almaktadır. Nöroçeşitli bir bireyin algı biçimiyle “normal” kabul edilen toplumsal standartların çatışması; “noise” (gürültü), “mess” (karmaşa) ve “screams” (çığlıklar) gibi ifadelerle karakterin duyuşal hassasiyetleri üzerinden betimlenmektedir. Araştırma; toplumun “anormal” olarak etiketlediği kulak kapatma veya tekrarlayıcı hareketlerin, aslında bireyin kaotik dünyada bir var olma stratejisi olduğunu ortaya koymaktadır. Karakterin “what is this mess” (bu ne karmaşa) sorusu ise yalnızca fiziksel dağınıklığı değil anlaşılabilen sosyal kodların yarattığı zihinsel karmaşayı da kapsamaktadır.

Filmin sosyolojik kapsamı, “biz” ve “onlar” ayırımına odaklanmaktadır. Rizwan Khan; davranışsal farklılıkları ve etnik kökeni nedeniyle “yabancı” (foreign) olarak konumlandırılmakta, otorite figürleriyle yaşadığı iletişim sorunları ise bürokratik dışlanmayı simgelemektedir. Araştırma; karakterin sürekli kendini açıklama ve sesini duyurma çabalarını, damgalanan bireyin toplumla kurduğu asimetrik güç ilişkisi bağlamında inceler. Ayrıca çalışma; karakterin damgalanmaya rağmen koruduğu insani değerleri, anne referansı ile şekillenen ahlaki pusulasını ve “love” (sevgi), “beautiful” (güzel) gibi kavramlarla “tehlikeli” stereotipini yıkmasını kapsamına dâhil eder. Özetle bu araştırma; bir bireyin “Khan” ismini ve kimliğini onurlu bir şekilde yeniden inşa etme sürecini nitel verilerle inceleyen çok katmanlı bir yapıdadır.

Bulgular

Bu bölümde, “My Name Is Khan” filminin transkript analizi sonucunda elde edilen veriler; İslamofobi, damgalanma teorisi ve din sosyolojisi literatürü çerçevesinde değerlendirilmiştir. Filmdeki söylemler ve betimlemeler, bireyin dini/etnik kimliği nedeniyle toplum tarafından nasıl “öteki” olarak konumlandırıldığını ve bu konuma karşı nasıl bir ahlaki direnç geliştirdiğini göstermektedir. Elde edilen veriler; “Damgalı Kimliğin

Beyanı: İsim ve Aidiyet”, “Ötekileştirme Pratikleri: Yabancı (Foreign) Etiketi” ve “Ahlakî Savunma ve Masumiyet” olmak üzere üç temel tema altında toplanmıştır.

Tablo 1

Temaların Kapsamı

Tema	Kategori	Kodlar	Din Sosyolojisi Bağlamı
1. Damgalı Kimliğin Beyanı: İsim ve Aidiyet	İsmın Israrla Vurgulanması	“My name is...” (Benim adım...) “I know my name is” (Adımın ne olduğunu biliyorum) “Nice name” (Güzel isim)	“Khan” isminin İslami bir sembol olarak kamusal alanda görünür kılınması ve kimliğe sahip çıkma.
	Köken ve Değer Aktarımı	“Mama” / “My mama” “Remember” (Hatırla) “Schools” / “Boys” (Okullar/Çocuklar)	Dini ve ahlakî değerlerin aile (“Mama”) aracılığıyla sosyalleşme sürecinde aktarımı.
2. Ötekileştirme Pratikleri: “Yabancı” (Foreign) Etiketi	Toplumsal Dışlanma ve Etiketleme	“Foreign” (Yabancı- Metinde en sık tekrarlanan kod) “Assistant” (Otorite/Denetim figürü) “Challenge” (Meydan okuma/Zorluk)	İslamofobik atmosferde bireyin “yerli” olmaktan çıkarılıp “tehditkâr öteki” olarak kodlanması.
	Mekânsal ve Sosyal Sınırlar	“Places” (Yerler) “Wait” (Bekle) / “Excuse me” “What's this mess” (Bu ne karmaşa)	Damgalanan bireyin kamusal alandaki hareketliliğinin kısıtlanması ve yaşadığı sosyal kaos.
3. Ahlakî Savunma ve Masumiyet	Suçsuzluk Beyanı	“I have never done anybody...” (Kimseye bir şey yapmadım/zarar vermedim) “No no no” (Sürekli inkâr/Düzeltilme)	“Terörist” yaftasına karşı geliştirilen “zararsızlık” ve “ahlakî üstünlük” söylemi.
	Evrensel Değerlere Sığınma	“Love” (Sevgi/Aşk) “Success” (Başarı) “Beautiful” (Güzel)	Dini kimliğin nefretle değil sevgi ve insani değerlerle özdeşleştirilmesi.

Damgalı Kimliğin Beyanı: İsim ve Aidiyet

Din sosyolojisi açısından “isim”, yalnızca bireyi ayırt eden bir işaret değil; aynı zamanda dini-kültürel belleği taşıyan bir kimlik göstergesidir. Filmde karakterin en sık tekrarladığı söylem olan “My name is...” ifadesi, yalnızca kendini tanıtmaya değil; kimliğe sahip çıkma ve onu kamusal alanda görünür kılma anlamına gelmektedir. Burada “Khan” ismi, bireysel bir ad olmanın ötesine geçerek, toplumun zihninde “Müslümanlık” ile ilişkilenen sembolik bir yere oturtulmaktadır.

İsmın Israrla Vurgulanması: “Kimlik Beyanı” Bir Direniş Dili

Damgalanma teorisi açısından bakıldığında, toplumun belirli bir kimliği “şüpheli” görmesi durumunda birey iki yola zorlanır: kimliğini gizlemek, ya da kimliğini açıkça beyan edip “normalleşme” talep etmek. Filmde karakterin sürekli “My name is Khan” demesi, bu ikinci yola işaret eder. Çünkü İslamofobik bağlamda Müslüman

kimlik; “kendiliğinden kabul edilen” değil adeta kanıtlanması gereken bir kimliğe dönüşmektedir. Burada karakter, kendi kimliğini saklamak yerine, onu tekrar tekrar söyleyerek toplumsal algının baskısını tersine çevirmeye çalışmaktadır. Bu durum, Goffman’ın damga yaklaşımıyla uyumludur. Damgalanan birey, “normal” ile arasındaki asimetrik ilişkiyi onarmak için ya kimliğini yönetir ya da kimliğini açıkça sahiplenerek sosyal alanda bir tür “meşruiyet talebi” üretir. Film bu meşruiyet talebini, en temel düzeyde “adını söyleme hakkı” üzerinden kurar.

Köken ve Değer Aktarımı: Ailenin “Ahlakî Sosyalizasyon” İşlevi

Transkriptte öne çıkan “Mama”, “My mama” ve “Remember” gibi kodlar, karakterin ahlakî pusulasının kaynağını göstermektedir. Din sosyolojisi açısından aile, bireyin dini ve ahlakî değerleri öğrendiği birincil toplumsallaşma alanıdır. Burada “Mama” figürü sadece bir ebeveyn değil; aynı zamanda dinin gündelik hayattaki öğretmeni konumundadır. Bu vurgu bize şunu düşündürür: Filmde karakterin yaşadığı toplumsal baskı karşısında “ahlakî direnç” geliştirmesi tesadüfî değildir. Ahlakî duruş, bireyin sadece kişisel karakteriyle değil; aile aracılığıyla aktarılan değerlerle bağlantılıdır. Bu noktada film, dini kimliği yalnızca ritüel ve sembol düzeyinde değil aynı zamanda ahlakî bir habitus olarak da sunmaktadır. Bu tema din sosyolojisi açısından şu soruyu açar: Toplum Müslüman kimliği “tehdit” olarak okurken, birey bu kimliği “ahlak” üzerinden yeniden mi kurmaktadır?

Ötekileştirme Pratikleri: “Yabancı” (Foreign) Etiketi

Bu temanın en belirgin göstergesi, filmde sürekli tekrarlanan “foreign” (yabancı) ifadesidir. İlk bakışta bu tekrar, teknik bir altyazı/çeviri detayı gibi görülebilir. Ancak sosyolojik okuma açısından bu tekrar, çok güçlü bir sembolik anlam üretir: Müslüman birey, bulunduğu toplumda sürekli “ait olmayan” olarak konumlandırılmaktadır. Bu noktada “yabancı” etiketi sadece coğrafi anlam taşımaz; daha çok toplumsal aidiyetin reddi anlamına gelir. Bu durumda kişi vatandaş olsa bile “zihinsel haritada” yabancı kalabilir. İslamofobi tam da burada devreye girer: birey, dini kimliği nedeniyle sürekli “bizden değil” kategorisine itilerek “ötekiliğe” mahkûm edilir.

Etiketleme ve Sosyal Mesafe: Müslümanlık = Şüphe Nedeni

Filmde “foreign” tekrarının oluşturduğu mesaj şudur: Müslümanlık, sıradan bir farklılık olmaktan çıkarılıp güvenlik tehdidi gibi okunmaktadır. Bu da sosyal mesafeyi artırır: iletişimde mesafe, gündelik hayatta mesafe, kurumlar üzerinden mesafeyi doğurur. İslamofobik bakışta birey “birey” olarak değil; temsil ettiği düşünülen “grup” üzerinden değerlendirilir. Bu durum din sosyolojisinin temel problemlerinden biridir: dini kimlik, bireysel bir inanç alanı olmaktan çıkıp toplumsal kategorizasyon aracına dönüşür.

Kurumsal Damgalama: Otorite Figürleri ve Denetim Dili

Metinde geçen “Assistant” kodu (havaalanı, resmi görevli, kurum temsilcisi gibi), damgalanmanın yalnızca sosyal ilişkilerde değil; aynı zamanda kurumsal mekanizmalar üzerinden işlendiğini düşündürmektedir. İslamofobi sadece “önyargı” değildir, bazen kurumsallaşmış bir dışlama biçimine dönüşebilir. “Challenge” ve “Wait” kodları, damgalanan bireyin hareket alanının daraldığını, zamanının ve haklarının askıya alınabildiğini ima eder. Bu noktada ötekileştirme, basit bir dışlama değil; bireyin kamusal alanda sürekli kendini açıklamaya zorlandığı bir düzene dönüşür. Dini kimlik, modern toplumda “eşit yurttaşlık” ile değil; “şüphe denetimi” ile birlikte anılmaya başlar.

“What’s This Mess”: Sosyal Düzenin Bozulması ve Anomi Hissi

“What’s this mess” ifadesi, karakterin deneyimlediği bireysel karmaşayı görünür kılmanın yanı sıra, toplumdaki “düzen algısının” Müslüman kimlik üzerinden nasıl sarsıldığını da ima etmektedir. Bu bağlamda filmdeki “karmaşa” vurgusu yalnızca bireysel bir huzursuzluğu değil, önyargıların ürettiği sosyal düzensizlik hissini de yansıtmaktadır. Dolayısıyla film, İslamofobi’nin yalnızca mağdur birey üzerinde etkili olan bir ayrımcılık biçimi olmadığını; aynı zamanda toplumsal güveni aşındıran, birlikte yaşama kültürünü zayıflatan ve kamusal aidiyet ilişkilerini kırılganlaştıran bir etken olduğunu göstermektedir. Bu yönüyle söz konusu ifade, İslamofobik önyargıların bireysel deneyimlerde yarattığı karmaşayı toplumsal düzeyde bir anomi hissiyle ilişkilendirmeye imkân tanımaktadır.

Ahlakî Savunma ve Masumiyet

Bu temada karakterin en net refleksi, “zararsızlık” ve “masumiyet” söylemidir. İslamofobik toplumsal atmosferde Müslüman birey, çoğu zaman “potansiyel suçlu” gibi algılanır. Bu nedenle karakter, sürekli olarak “ben kimseye zarar vermedim” anlamına gelen ifadelerle kendini savunmaktadır. Bu savunma bir “bireysel açıklama” değil damganın ürettiği zorunlu bir temsil görevidir. Yani karakter, sadece kendini değil aynı zamanda temsil ettiği düşünülen dini kimliği de savunmak zorunda kalır.

Suçsuzluk Beyanı: Damganın Bireyi “Kendini İspat” Döngüsüne Sokması

“I have never done anybody...” gibi cümleler, karakterin toplumsal şüphe karşısında sürekli bir “kendini temize çıkarma” çabası içinde olduğunu gösterir. Bu durum sosyolojik olarak şuna işaret eder: İslamofobi, bir kimliği “normal” olmaktan çıkarıp “sürekli açıklanması gereken” bir yere iter. Bu yüzden karakterin “no no no” gibi tekrarları, sadece iletişim biçimi değil; damgalanmış bireyin yaşadığı psikolojik ve sosyal baskının dili haline gelir. Dini kimlik, inanç alanı olmaktan çıkar; sosyal alanda “kanıtlama yükü” olan bir kimliğe dönüşür.

Evrensel Değerlere Sığınma: Sevgi-Ahlak Diliyle “Kimlik Rehabilitasyonu”

Filme “Love”, “Beautiful”, “Success” gibi kavramlar, karakterin dini kimliği şiddetle değil; insani değerlerle bağdaştırma çabasını gösterir. Bu da damgalanan grubun sık kullandığı bir stratejidir: negatif stereotipleri kırmak için kimlik, pozitif değerlerle yeniden paketlenir. Burada film iki şeyi aynı anda yapar: İslamofobik algının ürettiği “şiddet bağlantısını” reddeder. Müslüman kimliği “iyilik/ahlak” üzerinden yeniden tanımlar. Bu tema din sosyolojisi bağlamında “dinin toplumsal işlevi” tartışmasına çok açık: Din sadece ritüel değil aynı zamanda bireyin kriz anlarında kullandığı anlam üretme mekanizmasıdır. Karakter, sevgi ve iyilik diliyle hem kendisini hem de temsil ettiği kimliği “toplumsal olarak anlaşılır” hale getirmeye çalışır.

Masumiyetin Sınırı: Savunma Dili Bile Bir “Baskı Göstergesi”

Karakterin sürekli masumiyet vurgusu yapması, aslında bir başarı gibi görünse de sosyolojik açıdan masumiyetin sürekli vurgulanması, damganın gücünü kanıtlar. Çünkü normal şartlarda bir insan “terörist değilim” demek zorunda kalmaz. Bu yüzden film, İslamofobi’nin sadece saldırgan söylemlerden oluşmadığını; aynı zamanda mağdurun davranışlarını, dilini ve sosyal ilişkilerini şekillendiren görünmez bir iktidar alanı kurduğunu gösterir. Bu üç tema birbirini besleyen bir zincir oluşturur. “Damgalı kimliğin beyanı”, bireyin kendini görünür kılma ve aidiyet kurma çabasıyken; “foreign etiketi” bu aidiyetin reddedilmesi anlamına gelir. Bu reddediliş ise

bireyi zorunlu olarak ahlakî savunma ve masumiyet söylemine iter. Böylece filmde kimlik, sadece kişisel bir tercih değil; toplumsal dışlama pratikleriyle sürekli yeniden biçimlenen bir mücadele alanı haline gelir.

Tartışma

Damgalı Kimliğin Beyanı: İsim ve Aidiyet

Bu çalışmada “Damgalı Kimliğin Beyanı: İsim ve Aidiyet” teması altında toplanan bulgular, *My Name Is Khan* filminde Müslüman kimliğin yalnızca bireysel bir inanç alanı olarak değil toplumsal etkileşimlerde sürekli olarak yeniden kurulan, sınıran ve yönetilen bir kamusal kimlik biçiminde işlediğini göstermektedir. Bu çerçevede film, dinî aidiyetin modern kamusal alanda çoğu zaman “nötr bir farklılık” olarak değil belirli tarihsel koşullar altında “şüphe” ve “risk” çağrışımlarıyla yüklenen bir sembolik konum olarak deneyimlenebildiğine işaret eder. Dolayısıyla kimlik beyanı, sıradan bir kendini tanıtmaya eyleminden çıkarak sosyal kabul, görünürlük ve meşruiyet mücadelelerinin iç içe geçtiği bir “kimlik siyaseti” alanına dönüşmektedir.

Bu tema özellikle “My name is...” tekrarları üzerinden, damgalanmanın gündelik yaşamda nasıl işlediğine dair güçlü bir örnek sunar. Goffman’ın damgalanma kuramı, bireyin toplum tarafından “eksik”, “kusurlu” ya da “problemlili” görülen bir özelliği sebebiyle sosyal kimliğinin bozulduğunu ve bunun gündelik etkileşimlerde sürekli yönetilmesi gereken bir duruma dönüştüğünü öne sürer (Goffman, 2009, s. 155). Film bağlamında isim, yalnızca bireyin kişisel tanıtımı değil onun dinî-kültürel aidiyetinin işaretleyicisi olarak “toplumsal okuma”ya açık hale gelmektedir. Bu noktada isim, bireyin kontrolü dışında toplumsal anlamlarla kuşatılan bir unsura dönüşür; dolayısıyla karakterin ismini ısrarla tekrarlaması, damgalanmış kimliğin pasifçe taşınması değil onu kamusal alanda “dile getirme” yoluyla etkin biçimde sahiplenme girişimi olarak okunabilir.

Goffman’ın yaklaşımı açısından bakıldığında, damgalanan bireyler çoğu zaman iki temel strateji arasında sıkışır: damgayı gizlemek ya da onu açıkça beyan ederek damganın etkisini azaltmaya çalışmak (Goffman, 2009, s. 121). Bu bağlamda filmdeki “isim beyanı”, damgayı saklama yönündeki bir “kaçınma” değil aksine damgayı rağmen kendini meşru bir özne olarak kurma girişimi olarak yorumlanabilir. Çünkü burada kimlik beyanı bir “bilgi verme” eyleminden daha fazlasını içerir: sosyal alanda var olabilmenin ön koşulu haline gelen bir tanınma talebi üretir. Bu nedenle karakterin ismi üzerinden yürüyen söylem, damgalanmanın ürettiği asimetrik ilişkide, bireyin kendi konumunu yeniden tanımlama çabasıdır. Başka bir ifadeyle “adını söyleme hakkı”, damgalanan öznenin toplum karşısında “ben de buradayım” deme biçimidir.

Bu noktada filmdeki kimlik beyanı, sadece bireyin kendini konumlandırması değil aynı zamanda “biz ve onlar” sınırları içinde kimliğin nasıl üretildiğiyle de ilişkilidir. Sosyal kimlik kuramı, bireylerin kendilerini belirli sosyal gruplara ait hissederek kimlik inşa ettiklerini ve bu grupların toplumsal karşılaştırmalar yoluyla “biz” ve “öteki” sınırlarını güçlendirdiğini vurgular (Tajfel & Turner, 2004, ss. 7-9). Bu açıdan “Khan” isminin görünürleşmesi, karakterin yalnızca kişisel farklılığını değil toplumsal düzlemde belirli bir gruba aitliği de görünür kılmaktadır. Bu görünürlük ise, özellikle İslamofobik bağlamlarda, bireyin bireysel özelliklerinden çok grup kimliğiyle değerlendirildiği bir risk üretir. Bu nedenle karakterin ismini tekrar etmesi, yalnızca kişisel bir inat değil grup temelli önyargının yarattığı kategorileştirmeye karşı bir “kendini tanımlama” hakkını geri alma girişimidir.

Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, kimliğin yalnızca dışarıdan gelen kategorileştirme ile şekillenmediği; bireyin içinde bulunduğu toplumsal çevre aracılığıyla içselleştirilen bir değerler dünyası

tarafından da desteklendiğidir. Bu noktada transkriptte öne çıkan “Mama” ve “Remember” kodları, kimliğin ahlakî temellerinin nasıl kurulduğuna dair önemli bir ipucu sunmaktadır. Berger’e göre din, bireylerin dünyayı anlamlandırmasını sağlayan güçlü bir “anlam çerçevesi” üretir; toplumsal düzenin sürekliliğine katkı sunan kutsal bir şemsiye işlevi görür (Berger, 2011, s. 121). Filmde anne figürü, bu anlam çerçevesinin taşıyıcısıdır: bireyin doğru ve yanlış algısını belirleyen, kimlik ve ahlakın sürekliliğini sağlayan bir referans noktasıdır. Böylece dini aidiyet yalnızca bir kimlik etiketi değil bireyin “hayatta nasıl duracağını” belirleyen bir anlam düzenine dönüşür.

Bu bağlamda kimlik beyanının yalnızca dışarıya yönelen bir savunma değil içeriden desteklenen bir “ahlakî direnç” olduğu görülür. Çünkü damgalanma, bireyi sadece dışarıdan baskılayan bir mekanizma değildir; aynı zamanda bireyin iç dünyasında “kendini değersiz hissetme” riski yaratır (Goffman, 2009, s. 18). Filmde kimlik beyanı ise, bu içsel baskıyı aşmak için bir tür moral kaynak işlevi görür. Burada aile aracılığıyla aktarılan değerlerin, bireyin kimlik savunmasını güçlendirdiği anlaşılmaktadır. Din sosyolojisi bakımından anne figürü yalnızca bir aile üyesi değil; dini kimliğin gündelik hayatta taşınabilir hâle gelmesini sağlayan bir sosyalizasyon ajanıdır. Aile aracılığıyla aktarılan değerlerin karakterin gündelik tutum ve davranışlarında süreklilik kazanması, Bourdieu’nün “habitus” kavramı çerçevesinde açıklanabilir. Habitus, bireyin içinde yaşadığı toplumsal çevre aracılığıyla edindiği, davranışlarını ve algılarını yönlendiren yerleşik eğilimler sistemidir (Bourdieu, 2008, s. 95). Filmdeki “Mama” ve “Remember” kodları, dini ve ahlakî eğilimlerin rastgele değil; yaşamın erken dönemlerinde içselleştirilen bir “pratik bilgi” olarak yerleştiğini göstermektedir. Böylece karakterin kimlik beyanı, sadece stratejik bir söylem değil daha derinde yerleşmiş ahlakî eğilimlerin ve dini ve kültürel belleğin bir dışavurumu halini alır. Bu açıdan kimlik savunusu, yalnızca “dış baskıya karşı söylenen sözler” değil aynı zamanda bireyin içselleştirdiği değerler düzeninin pratikte yeniden kurulmasıdır.

Bunun yanında “Damgalı Kimliğin Beyanı” temasının önemli bir boyutu da kimliğin simgesel düzeyde nasıl anlam kazandığıdır. Said’in oryantalizm yaklaşımı, Doğu’nun (ve özellikle Müslüman kimliğin) Batı söyleminde sıklıkla “öteki” olarak kurgulandığını; bu kurgunun yalnızca kültürel bir temsil değil aynı zamanda güç ilişkileriyle bağlantılı bir söylemsel mekanizma olduğunu ileri sürer (Said, 1978, s. 127). Bu bakışla değerlendirildiğinde filmde “Khan” ismi, sadece bireyin kimliği değil; tarihsel olarak üretilmiş bir “Müslüman öteki” temsiliinin içinde okunmaya açık bir simgeye dönüşmektedir. Bu da kimlik beyanını daha kritik bir noktaya taşır: karakter yalnızca kendini tanıtmaz, aynı zamanda kendisi hakkında hazırda bekleyen önyargılı anlatılara karşı “ben kimim?” sorusunun kontrolünü elinde tutmaya çalışır.

Dolayısıyla isim üzerinden kurulan kimlik beyanı, bireyin “hikâyesini başkasının yazmasına” karşı bir direnç biçimi olarak görülebilir. Burada film, İslamofobik bağlamda Müslüman kimliğin çoğu zaman “hazır stereotipler” üzerinden kurulduğunu ima ederken, karakterin ısrarcı beyanı bu stereotipleri kırmayı hedefleyen bir karşı-söylem üretmektedir. Bu karşı-söylem, aynı zamanda etiketleme kuramıyla da uyum taşır. Becker’e göre toplumsal düzen, bazı kimlikleri “sapma” veya “tehdit” kategorisine yerleştirerek onları dışarıda tutar; böylece etiketlenen kişi, sadece davranışlarıyla değil kendisine yöneltilen toplumsal tanımla birlikte yaşamaya zorlanır (Becker Howard, 1963, s. 151). Bu doğrultuda “Khan” ismi, toplumun belirli koşullarda “problemlili” gördüğü bir kategoriyle özdeşleştiğinde, birey etiketi taşımak zorunda kalır. Filmde karakterin bu etiketi reddetmek yerine adını açıkça sahiplenmesi ise, etiketin dayattığı “anlamı” dönüştürme çabasına karşılık gelir.

Sonuç olarak “Damgalı Kimliğin Beyanı: İsim ve Aidiyet” teması, İslamofobi’nin işleyişini yalnızca dışlayıcı söylemler düzeyinde değil gündelik etkileşimlerde kimliğin nasıl yönetildiği düzeyinde de görünür

kılmaktadır. Karakterin ismini tekrar tekrar söylemesi, damgalanmış öznenin kamusal alanda tanınma talebi üretmesinin bir biçimi olarak okunabilir (Goffman, 1963). Bu talep, sosyal kimlik sınırlarının sertleştiği koşullarda bireyin bireyselliğinin silinmesine karşı bir savunma olduğu kadar, dini-kültürel belleğin kamusal düzlemde var olma mücadelesidir (Tajfel & Turner, 2004, s. 26). Aile figürü üzerinden aktarılan değerler ise, bu mücadelenin yalnızca stratejik bir davranış değil aynı zamanda içselleştirilmiş bir ahlakî habitusla desteklenen bir direnç biçimi olduğunu göstermektedir (Berger, 2011, s. 77; Bourdieu, 2008, s. 121). Bu nedenle film, Müslüman kimliğin yalnızca “dışarıdan damgalanan” bir konum olmadığını; aynı zamanda bireyin kendi kimliğini ahlakî ve sembolik düzeyde yeniden kurma çabasıyla şekillenen dinamik bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır. Bu tartışma, din sosyolojisi açısından kimliğin salt bir inanç kategorisi değil modern toplumlarda güç ilişkileri, temsil biçimleri ve sosyal sınırlar içinde anlam kazanan bir toplumsal olgu olduğunu göstermesi bakımından önemlidir (Becker Howard, 1963, s. 51; Said, 1978, s. 81).

Ötekileştirme Pratikleri: “Yabancı” (Foreign) Etiketi

Bu çalışmada “Ötekileştirme Pratikleri: ‘Yabancı (Foreign)’ Etiketi” teması kapsamında elde edilen bulgular, *My Name Is Khan* filminde Müslüman kimliğin yalnızca “farklı” olarak işaretlenmediğini; aynı zamanda kamusal ve toplumsal ilişkilerde “ait olmayan” biçiminde konumlandırılarak sistematik bir dışlama döngüsüne sokulduğunu göstermektedir. Analizde en sık tekrarlanan kodun “foreign” olması, film anlatısında ötekileştirmenin temel ekseninin aidiyetin reddi üzerinden kurulduğuna işaret eder. Burada “yabancı” kategorisi, hukuki bir vatandaşlık statüsünden bağımsız olarak işlemekte; daha çok kültürel, dini ve politik çağrışımların biçimlendirdiği sembolik bir sınıra karşılık gelmektedir. Bu yönüyle film, 11 Eylül sonrası dönemde Müslüman kimliğin gündelik hayatta nasıl “sürekli şüphe üreten” bir kategori haline geldiğini görünür kılmaktadır.

İslamofobi’yi yalnızca önyargı ya da bireysel düşmanlık şeklinde tanımlamak, filmde ortaya çıkan dışlama pratiklerini açıklamak açısından yetersiz kalır. Bu noktada literatürde öne çıkan yaklaşımlardan biri, İslamofobi’nin çoğu bağlamda “dine yönelik basit bir hoşnutsuzluktan” ziyade, Müslümanların toplumsal hayatta belirli kalıplar içinde okunmasına dayanan bir ırksallaştırma (racialization) süreci olduğudur (Garner & Selod, 2015, s. 10) bu süreci, Müslümanların özellikle Batı bağlamlarında “ırk gibi işleyen” bir kimlik kategorisi içinde değerlendirilmesi olarak açıklar. Filmde “foreign” etiketinin sürekli tekrar etmesi, tam da bu mekanizmayı çağrıştırır: Müslüman kimlik, bireyin şahsi özelliklerinden bağımsız biçimde onu “dışarıda” konumlandıran bir işaret haline gelir. Böylece “yabancı” etiketi, yalnızca dilsel bir ifade değil; kimliği siyasal ve toplumsal açıdan konumlandıran bir damga işlevi görür.

Bu bağlamda “foreign” kodu, din sosyolojisi açısından iki yönlü bir anlam taşır. İlk olarak, dini kimliğin kamusal alanda “farklılık” olarak görünürleşmesi, modern toplumlarda eşit yurttaşlıkla uyumlu biçimde var olabilen bir olgu olmaktan çıkıp, bazı tarihsel-politik koşullarda şüpheyle eşleşen bir statüye dönüşebilir. (Kumar, 2012, s. 76), İslamofobi’nin modern dönemde özellikle “güvenlik” ve “terör” söylemleriyle kesişen biçimde üretildiğini ve bu üretimin yalnızca toplumsal algıyı değil kurumsal uygulamaları da etkileyebildiğini vurgular. Filmde “foreign” etiketinin sürekliliği, bu güvenlikçi bakışın gündelik hayata sızmasını sembolik düzeyde temsil etmektedir. İkinci olarak, “foreign” kategorisi, bireyin toplum içindeki aidiyet iddiasının sürekli sorgulanmasına yol açar; bu da dini kimliğin pratikte bir “vatandaşlık tartışmasına” dönüştüğü bir eşige işaret eder. Burada ötekileştirme, yalnızca toplumsal uzaklık değil aynı zamanda bireyin kamusal alanda “kendini açıklamak zorunda bırakılması” şeklinde işleyen bir dışlama biçimidir.

Analizde “assistant”, “wait” ve “challenge” kodlarının öne çıkması, bu ötekileştirmenin yalnızca gündelik söylemde kalmadığını; aynı zamanda bireyin kamusal alan deneyiminde kurumsal bir temas ürettiğini düşündürür. Bu durum, literatürde İslamofobi’nin yalnızca kültürel bir korku değil aynı zamanda kurumsal mekanizmalarla güçlendirilen bir yönetsellik alanı haline gelebildiğine dair değerlendirmelerle uyumludur. Bu tartışmayı destekleyen biçimde Meer & Modood, (2012, s. 35), İslamofobi’nin çoğu zaman kültürel ırkçılıkla kesiştiğini ve “Müslüman” kategorisinin belirli toplumsal bağlamlarda sabit bir “öteki” konumuna yerleştirildiğini vurgular. Filmde “assistant” gibi figürlerle karşılaşma ve “wait” vurgusunun tekrar etmesi, damgalanan bireyin yalnızca toplumsal yargılarla değil aynı zamanda kurumsal süreçlerdeki eşitsiz muamele ihtimaliyle karşı karşıya kalabileceğine dair güçlü bir simgesel alan açmaktadır. Böylece ötekileştirme, bireyin kamusal hareketliliği ve toplumsal erişimi üzerinde doğrudan etkisi olan bir dışlama biçimi olarak görünür hale gelir.

Bununla birlikte, “foreign” etiketi filmde yalnızca kişinin dışarıda bırakılması anlamına gelmez; aynı zamanda “biz” kategorisinin nasıl kurulduğunu da açığa çıkarır. Meer & Modood, (2010, s. 7) İslamofobi’nin kültürel ırkçılıkla ilişkisini tartışırken, “Müslüman” kimliğinin bazı bağlamlarda dini inanç olmaktan çıkartılıp, kültürel olarak “uyumsuz” ve “tehlikeli” görülen bir öteki kimliğe dönüştüğünü ifade eder. Bu yaklaşım, filmde “foreign” tekrarının ürettiği anlamla örtüşmektedir: yabancı olan, sadece “dışarıdan gelen” değil aynı zamanda “bizim değerlerimizle uyuşmayan” olarak konumlandırılmıştır. Bu durumda dinî kimlik, kültürel uyum tartışmalarının merkezine yerleşerek sosyolojik anlamda bir sınır üretme aracına dönüşür.

Analizde yer alan “places”, “excuse me” ve “what’s this mess” kodları ise ötekileştirmenin gündelik hayatta yarattığı belirsizlik ve gerilim durumunu yansıtmaktadır. Burada özellikle “what’s this mess” ifadesi, ötekileştirmenin yalnızca dışlama değil aynı zamanda bir tür toplumsal “karmaşa” ve “düzen bozulması” algısı ürettiğini düşündürür. Bu noktada İslamofobi, yalnızca mağdur edilen bireyde bir kırılma yaratmaz; aynı zamanda toplumsal birliktelik ve birlikte yaşama kapasitesi üzerinde de aşındırıcı bir etki yaratır. (Cesari, 2013, s. 166), liberal demokrasilerde Müslümanların kamusal alandaki varlığının çoğu zaman siyasal tartışmaların merkezine yerleştiğini ve bunun “kim makbul vatandaş?” sorusunu yeniden ürettiğini belirtir. Filmde “foreign” etiketi ile birlikte okunduğunda, kamusal alanda Müslüman kimliğin görünürleşmesi, bireyi sürekli açıklama pozisyonuna iten ve toplumsal kabulün sınırlarını yeniden çizen bir mekanizma olarak anlaşılabilir.

Ayrıca “wait” ve “excuse me” kodları, damgalanan bireyin yalnızca dışlanmadığını; aynı zamanda kamusal alanda sürekli “izin isteme” ve “beklemeye zorlanma” şeklinde yaşanan bir eşitsizlik deneyimiyle karşılaşabileceğini ima eder. Bu bağlamda ötekileştirme, “toplumsal mesafe” üretmekle kalmaz; aynı zamanda bireyin gündelik pratiklerini şekillendiren, hareket alanını daraltan ve toplumsal zamanın akışında bile eşitsizlik yaratan bir mekanizmaya dönüşür. Kumar, (2012, s. 28) tarafından vurgulandığı gibi, İslamofobik söylem ve uygulamalar yalnızca temsil düzeyinde kalmamakta; kamusal yaşamın düzenlenme biçimlerinde de etkisini gösterebilmektedir. Filmde bu durum, “foreign” ifadesiyle kurulan dışlama dilinin “wait” ve “challenge” gibi kodlar aracılığıyla kurumsal ve pratik bir boyut kazanması üzerinden görünür hâle gelmektedir. Bu süreçte medyanın toplum üzerindeki mühendislik işlevi de göz ardı edilmemelidir. Medya, toplumla olan iletişimini derinleştirerek ve dinin toplumsal etkilerinden faydalanarak kitleleri manipüle edebilen güçlü bir meşrulaştırma ve toplum mühendisliği aracı olarak işlev görmektedir (Okumuş, 2024, s. 65). Filmde “foreign” etiketiyle dışlanan Müslüman kimliğinin, aslında medya eliyle dolaşıma sokulan bu manipülatif ve ötekileştirici söylemlerin gündelik hayattaki yansıması olduğu açıkça görülmektedir. Kitle iletişim araçlarının belirli bir grubu sistematik

olarak “yabancı” ve “tehdit” olarak çerçevelemesi, bireylerin gerçek hayatta İslamofobik saldırılara ve ayrımcı pratiklere maruz kalmasına neden olmaktadır (Gölcü & Çuhadar, 2017, s. 88). Sonuç olarak bu tema, *My Name Is Khan* filminde Müslüman kimliğin “foreign” etiketi üzerinden süreklileşen bir ötekileştirme pratiğine maruz kaldığını ve bu pratiğin sosyal mesafeyi kurumsal süreçlere kadar genişletebildiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, İslamofobi’nin yalnızca bireysel bir nefret biçimi değil; Müslüman kimliği “risk” kategorisine yerleştiren, aidiyet sınırlarını yeniden çizen ve kamusal görünürlüğü sürekli sorgulayan bir toplumsal mekanizma olarak çalıştığına işaret eder (Garner & Selod, 2015, s. 20; Meer & Modood, 2010, 2012, s. 8). Böylece film anlatısı, ötekileştirmenin dilsel bir etiket olmanın ötesine geçerek gündelik yaşam, kurumlar ve kamusal alan içinde üretilen sistematik bir dışlama biçimi haline geldiğini gösterir (Cesari, 2013, s. 82; Kumar, 2012, s. 77).

Ahlakî Savunma ve Masumiyet

Bu çalışmada “Ahlakî Savunma ve Masumiyet” teması altında toplanan bulgular, *My Name Is Khan* filminde Müslüman kimliğin yalnızca dışarıdan damgalanan bir aidiyet olmadığını; aynı zamanda bireyi sürekli kendini açıklamaya, masumiyetini kanıtlamaya ve kimliğini “insani/ahlakî” değerlerle yeniden kurmaya zorlayan bir toplumsal baskı düzeni içinde işlediğini ortaya koymaktadır. Transkriptte öne çıkan “I have never done anybody...” gibi açık suçsuzluk beyanları ile “no no no” şeklindeki yoğun inkâr/düzeltilme tekrarları, İslamofobik toplumsal atmosferde Müslüman bireyin gündelik hayatta “potansiyel suçlu” olarak okunmasının iletişimsel ve duygusal sonuçlarını görünür kılmaktadır. Bu çerçevede film, damgalanmanın yalnızca dışlayıcı bir etiket değil aynı zamanda bireyin dilini, davranış repertuarını ve öz-anlatısını biçimlendiren bir özneleşme süreci olduğunu düşündürmektedir.

İslamofobi çalışmalarında son yıllarda öne çıkan yaklaşımlar, bu olgunun yalnızca “bireysel önyargı” düzeyinde açıklanamayacağını; daha çok Müslümanların belirli tarihsel bağlamlarda “şüphe” ve “tehdit” kategorileriyle ilişkilendirilerek kamusal alanda yeniden konumlandırıldığını vurgular. Bu konumlandırma, gündelik hayat düzeyinde, Müslüman bireyin kendisini sürekli “yanlış anlamaları düzeltmek” zorunda hissetmesiyle sonuçlanabilir. Özellikle 11 Eylül sonrası dönemde Müslüman kimlik, yalnızca inanç alanına ait bir kategori olmaktan çıkmış; politik söylemler, güvenlik diskurları ve toplumsal korkular aracılığıyla “risk taşıyan” bir kimlik formuna dönüşmüştür. Bu dönüşümün en görünür sonuçlarından biri, Müslüman bireyin kendisini kamusal alanda sürekli “zararsız” olarak tanımlama ihtiyacının doğmasıdır. Bu ihtiyacı filmde açık biçimde temsil eden “I have never done anybody...” ifadesi, masumiyetin sıradan bir durum olmaktan çıkarak bir “kanıtlanması gereken” iddiaya dönüşmesini simgeler.

Bu noktada bulgular, İslamofobi’nin sosyolojik olarak “güvenlikçi kodlarla” işleyen bir dışlama rejimi kurduğunu düşündürmektedir. Nitekim securitization (güvenikleştirme) yaklaşımı, belirli grupların veya olguların “varoluşsal tehdit” olarak sunulduğu durumlarda olağan politik sınırların genişletilebildiğini, hak ve özgürlüklerin daraltılabildiğini, olağan dışı uygulamaların meşrulaştırılabildiğini ileri sürer (Buzan vd., 1998, s. 38). Filmde “masumiyet beyanı”nın sürekliliği, tam da böyle bir güvenikleştirme atmosferinde bireyin sosyal varlığını sürdürebilmesinin “kendini temize çıkarma” performansına bağlanabileceğini göstermektedir. Burada önemli olan, bireyin gerçekten suçlu olup olmaması değil; toplumsal algının onu hangi kategoriye yerleştirdiğidir. Dolayısıyla “terörist değilim” demek zorunda kalmak, güvenikleştirme mantığının gündelik hayata sızmış bir sonucudur.

Bulgularda dikkat çeken “no no no” tekrarları, yalnızca bir inkâr kalıbı gibi görülmemelidir. Sosyal psikoloji literatürü, özellikle kronik damgalanma ve ayrımcılığa maruz kalan bireylerde, iletişim biçimlerinin ve öz-sunum stratejilerinin “yanlış anlaşılma korkusu” ve “aşırı açıklama ihtiyacı” gibi mekanizmalarla şekillenebildiğini göstermektedir. Bu bağlamda filmdeki tekrarlar, bireyin kendisini sürekli düzeltme ve “yanlış algıyı” onarma çabasının dilsel izdüşümü olarak okunabilir. Burada masumiyet beyanı, tek bir anlık savunma değil damgalanmış kimliğin her karşılaşmada yeniden üretilen bir “yük” olduğuna işaret etmektedir. Böylece film, Müslüman kimliğin gündelik hayatta yalnızca var olma düzeyinde değil aynı zamanda kendisini açıklama zorunluluğu düzeyinde de baskılandığını göstermektedir. Bu tür tekrar eden düzeltme ve savunma pratikleri, İslamofobi’nin yalnızca makro düzeyde siyasal söylemlerle değil; aynı zamanda gündelik hayatın sıradan etkileşimlerinde de üretildiğine işaret etmektedir. Nitekim “gündelik İslamofobi” yaklaşımı, Müslümanların kamusal alanda sıklıkla kendilerini açıklamak, yanlış algıları düzeltmek ve sürekli “normal” olduklarını kanıtlamak zorunda bırakıldığını vurgular (Hopkins, 2025, s. 111).

Bu süreç, ötekileştirmenin yalnızca dışsal bir sınıflandırma olmadığı; bireyin özneleşme biçimlerine, benlik kurgusuna ve ahlakî konumlanmasına kadar uzanan etkiler ürettiği fikrini güçlendirir. Bu bağlamda “Ahlakî Savunma ve Masumiyet” temasının ikinci önemli boyutu, transkriptte görülen “Love”, “Beautiful” ve “Success” gibi evrensel değer vurgularıdır. Bu kodlar, karakterin kendisini yalnızca “suçsuz” olarak değil aynı zamanda ahlakî olarak iyi ve “insani değerler” üzerinden anlaşılabilir bir özne olarak sunmaya çalıştığını gösterir. Bu strateji, damgalanan grubun negatif stereotiplere karşı kimliğini pozitif değerlerle yeniden kurma çabasıyla ilişkilendirilebilir. Burada film, İslamofobi söyleminin Müslüman kimliği şiddetle özdeşleştirmesine karşı, Müslüman kimliği sevgi ve iyilik diliyle yeniden anlamlandırmaya çalışan bir karşı anlatı üretmektedir.

Bu karşı anlatının sosyolojik anlamını derinleştirmek için “tanınma” kavramı işlevsel olabilir. Honneth’e göre toplumsal tanınma, bireyin kendisini değerli bir özne olarak kurabilmesi için kritik önemdedir; tanınma eksikliği ise aşağılanma ve dışlanma deneyimleriyle bireyin toplumsal bütünlük duygusunu zedeler (Honneth, 1995, s. 77). Filmde karakterin masumiyet beyanı ve evrensel değer vurgusu, bir tür “tanınma talebi” olarak yorumlanabilir: sadece “zararsız” olmak değil aynı zamanda “saygı duyulabilir” bir özne olarak kabul görmek arzusu. Bu çerçevede “Love” gibi kavramlar, yalnızca duygusal bir söylem değil toplumsal tanınmanın ahlakî zeminde yeniden kurulması girişimidir.

Benzer biçimde, Butler’ın performativite yaklaşımı, kimliğin sabit bir öz olmaktan ziyade, tekrar eden pratikler ve söylemler aracılığıyla kurulduğunu vurgular (Butler, 1999, s. 57). Filmde masumiyet beyanlarının ve ahlakî vurguların sürekliliği, kimliğin yalnızca “taşınan” bir şey olmadığını; tekrar eden bir pratikle kamusal alanda yeniden üretildiğini düşündürür. Bu bağlamda “I have never done anybody...” ifadesi, yalnızca bir savunma cümlesi değil bireyin kendisini toplumsal düzlemde “şiddetle ilişkilendirilen Müslüman” kalıbından ayırma ve başka bir özne biçimi kurma yönündeki performatif çabasıdır. Böylece film, Müslüman kimliğin kamusal alanda bir “söylem mücadelesi” içinde şekillendiğini ortaya koyar: kimlik, dışarıdan atfedilen anlamlara karşı tekrar tekrar kurulmak zorunda kalır.

Bu noktada masumiyet söyleminin kendisi de sosyolojik bir gerilim barındırır. Çünkü masumiyetin sürekli vurgulanması, bir yandan stereotiplere karşı direnç biçimi üretirken, diğer yandan Müslüman bireyin ancak “kendini ispat” ederek kabul görebileceği fikrini normalleştirme riski taşır. Bu, İslamofobi’nin en güçlü biçimde işlediği alanlardan biridir: mağdur, yalnızca dışlanmakla kalmaz, aynı zamanda “makbul” görünmek için belirli

bir dil ve davranış biçimine zorlanır. Bu durum, literatürde “makbul azınlık” (good minority) veya “saygın vatandaşlık” pratikleriyle kesişen bir dinamik yaratır. Said’in “covering” kavramı üzerinden yürüttüğü tartışmalar, azınlık kimliklerinin kamusal alanda kabul görmek için görünür farklılıklarını “azaltmaya” veya “yumuşatmaya” zorlanabildiğini vurgular (Yoshino, 2011, s. 27). Filmde karakterin “sevgi-iyilik” söylemiyle kendini temsil etmesi bu çerçevede iki yönlü okunabilir: bir yandan stereotipleri kırmaya yönelik ahlakî bir hamle, diğer yandan tanınma elde etmek için kimliğin toplumsal beklentilere göre yeniden paketlenmesi.

Bununla birlikte film, ahlakî savunma dilini yalnızca stratejik bir uyum olarak değil aynı zamanda daha derin bir “insanlık iddiası” olarak da sunmaktadır. Bu iddia, damgalamaya karşı yalnızca kimlik savunusu değil aynı zamanda toplumsal bağın yeniden kurulması çağrısıdır. Burada İslamofobi, yalnızca Müslüman bireyi dışarıda bırakan bir mekanizma değil; toplumun bütününde ilişki kurma kapasitesini zayıflatan bir süreç olarak görünür hale gelir. Çünkü masumiyet beyanı, bir çatışmanın varlığına işaret eder: toplumun bir kesimi, diğerini “suçlu olma ihtimali” üzerinden okuduğunda, birlikte yaşama zemini de sürekli kırılan hale gelir.

Bu tema açısından önemli bir nokta da şudur: Masumiyet savunusu, bireyin kamusal alanda özne olarak kalabilmesi için bir tür “ahlakî açıklık” performansına dönüşmektedir. Filmde “Love”, “Beautiful” ve “Success” gibi kavramlar, Müslüman kimliğin yalnızca “tehdit söylemi” içinde anlaşılmasına karşı “insani değerler” üzerinden yeniden kurulması çabasını temsil eder. Bu çabanın din sosyolojisi açısından anlamı büyüktür: Dinî kimlik, burada yalnızca ritüel veya inanç alanı olarak değil toplumsal ilişkilerde bireyin ahlakî konumlanmasına yön veren ve kriz anlarında onu anlamlandırma gücü sağlayan bir kaynak olarak işlemektedir. Böylece film, İslamofobi’nin ürettiği damgalanma karşısında bireyin kendini yalnızca savunmadığını (Allen, 2020, s. 11) aynı zamanda kimliğini ahlakî bir çerçevede yeniden kurarak toplumsal kabul talebini sürdürebildiğini göstermektedir.

Sonuç olarak “Ahlakî Savunma ve Masumiyet” teması, filmde İslamofobi’nin yalnızca dışlayıcı söylemlerden ibaret olmadığını; gündelik hayat düzeyinde bireyi sürekli “kendini açıklama, masumiyetini kanıtlama ve kimliğini iyilik diliyle temsil etme” döngüsüne sokan bir baskı düzeni ürettiğini ortaya koymaktadır. Bu döngü, güvenlikleştirme mantığıyla birlikte kamusal alanda Müslüman kimliğin taşıdığı yükü artırmakta (Buzan vd. 1998), bireyi tanınma arayışına yönlendirmekte (Honneth, 1995, s. 71) ve kimliği performatif bir mücadele alanına dönüştürmektedir (Butler, 1999, s. 17). Böylece film anlatısı, masumiyet söylemini yalnızca kişisel bir savunma değil İslamofobik toplumsal düzenin Müslüman özneye yüklediği yapısal bir “temsil sorumluluğu” olarak görünür kılmaktadır (Yoshino, 2011, s. 51).

Sonuç

Bu çalışma, *My Name Is Khan* filmi üzerinden 11 Eylül sonrası dönemde Müslüman kimliğin İslamofobi ve damgalanma bağlamında nasıl temsil edildiğini din sosyolojisi perspektifiyle incelemiştir. Film transkriptinin içerik analiziyle çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgular, Müslüman kimliğin film anlatısında yalnızca bireysel bir inanç alanı olarak değil; toplumsal algılar, güvenlikçi söylemler, kurumsal karşılaşmalar ve gündelik etkileşimler aracılığıyla sürekli açıklanması ve savunulması gereken bir kimlik olarak temsil edildiğini göstermiştir. Bu yönüyle film, İslamofobi’nin yalnızca açık nefret söylemleriyle değil, gündelik hayatın olağan akışı içinde işleyen mikro dışlama biçimleriyle de üretildiğini görünür kılmaktadır.

Araştırmada ulaşılan ilk sonuç, “Damgalı Kimliğin Beyanı: İsim ve Aidiyet” teması çerçevesinde ortaya çıkmıştır. Rizwan Khan’ın “My name is Khan” ifadesini ısrarla tekrar etmesi, basit bir kendini tanıtmaya eylemi

olmaktan çok, damgalanmış kimliğin kamusal alanda tanınma ve meşruiyet kazanma çabası olarak değerlendirilmiştir. Filmde isim, bireysel bir kimlik göstergesi olmanın ötesinde, Müslüman aidiyetin kamusal alanda nasıl okunduğunu ve bu aidiyetin nasıl şüpheyile ilişkilendirildiğini gösteren sembolik bir unsur hâline gelmektedir. Bu nedenle karakterin isim beyanı, İslamofobik önyargılar karşısında kimliğini gizlemek yerine onu sahiplenerek görünür kılma stratejisi olarak öne çıkmaktadır.

Araştırmada ulaşılan ikinci sonuç, “Ötekileştirme Pratikleri: Yabancı Etiket” temasıyla ilişkilidir. Filmde “foreign” ifadesi etrafında kurulan dışlama dili, Müslüman kimliğin yalnızca farklı değil, aynı zamanda “ait olmayan” ve “sürekli açıklama yapması gereken” bir kimlik olarak konumlandırıldığını göstermektedir. Bu durum, İslamofobi’nin bireysel önyargılarla sınırlı kalmadığını; aidiyet, vatandaşlık, kamusal görünürlük ve kurumsal karşılaşmalar düzeyinde işleyen daha geniş bir dışlama mekanizmasına dönüştüğünü ortaya koymaktadır. Böylece film, Müslüman öznenin gündelik hayatta ve kamusal kurumlarla ilişkilerinde nasıl sürekli bir aidiyet sınavına tabi tutulduğunu görünür hâle getirmektedir.

Araştırmada ulaşılan üçüncü sonuç, “Ahlakî Savunma ve Masumiyet” teması kapsamında belirginleşmiştir. Karakterin “I am not a terrorist” ifadesi etrafında şekillenen savunma dili, Müslüman kimliğin İslamofobik atmosferde potansiyel suçluluk ve şüpheyile ilişkilendirilmesine karşı geliştirilmiş bir masumiyet beyanı olarak değerlendirilebilir. Bu savunma, yalnızca bireysel bir açıklama değil; damgalanmış kimliğin toplumsal alanda kabul görmek için kendini sürekli temize çıkarma zorunluluğunun göstergesidir. Filmde sevgi, iyilik, masumiyet ve ahlakî değerler üzerinden kurulan söylem, Müslüman kimliği şiddet ve tehdit stereotiplerinden uzaklaştırma çabası olarak öne çıkmaktadır.

Genel olarak çalışma, İslamofobi’nin film anlatısında yalnızca dışlayıcı bir etiket ya da açık bir nefret biçimi olarak değil; kimliği kamusal alanda sürekli yeniden tanımlayan, aidiyeti tartışmalı hâle getiren ve bireyi kendini savunmaya zorlayan toplumsal bir süreç olarak temsil edildiği sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda *My Name Is Khan*, 11 Eylül sonrası dönemde Müslüman kimliğin güvenlik, şüphe, aidiyet ve masumiyet söylemleriyle nasıl iç içe geçtiğini gösteren önemli bir kültürel metin olarak değerlendirilebilir. Film, İslamofobi’nin yalnızca mağdur bireyin deneyimini değil, aynı zamanda toplumsal güven, birlikte yaşama kültürü ve kamusal aidiyet ilişkilerini de etkileyen çok katmanlı bir olgu olduğunu ortaya koymaktadır.

Çalışmanın din sosyolojisi literatürüne temel katkısı, popüler sinema anlatıları üzerinden Müslüman kimliğin temsili, damgalanma süreçlerini ve kimlik yönetimi stratejilerini birlikte ele almasıdır. Bu yönüyle araştırma, İslamofobi’yi yalnızca politik söylemler ya da medya temsilleri bağlamında değil, kültürel metinler içinde gündelik yaşam pratikleri, kurumsal karşılaşmalar ve bireysel savunma stratejileri üzerinden tartışmaya açmaktadır. Böylece çalışma, sinemanın toplumsal hafızada İslamofobi’nin nasıl dolaşıma sokulduğunu ve Müslüman kimliğin hangi sembolik sınırlar içinde yeniden üretildiğini anlamak için önemli bir analiz alanı sunduğunu göstermektedir.

Bununla birlikte araştırmanın tek bir filmle sınırlı olması, elde edilen sonuçların tüm sinema anlatılarına genellenemeyeceğini göstermektedir. Ayrıca çalışma, film transkripti ve anlatı çözümlemesi üzerinden yürütüldüğü için izleyici alımlaması ya da farklı kültürel bağlamlardaki yorumları kapsamamaktadır. Gelecek çalışmalarda İslamofobi temalı farklı filmler karşılaştırmalı olarak incelenebilir; ayrıca izleyici deneyimlerine dayalı çalışmalarla Müslüman kimliğin sinemadaki temsili, farklı toplumsal gruplar tarafından nasıl algılandığı araştırılabilir.

Extended Summary

This article examines how Muslim identity is constructed, negotiated, and socially managed within the post-9/11 global context shaped by Islamophobia, taking *My Name Is Khan* (2010) as a case for sociological analysis. In the aftermath of September 11, Muslim identity has frequently been repositioned in public discourse through security-oriented narratives that associate Islamic names, symbols, and visible markers of belonging with suspicion and risk. From the perspective of the sociology of religion, this shift demonstrates that religion operates not only as a private system of belief but also as a public category that shapes recognition, belonging, and access to full citizenship. Popular cinema provides a particularly fruitful site for examining these processes, as films function as cultural texts that both reflect and reproduce social boundaries, collective fears, and moral hierarchies. Accordingly, this study explores how Islamophobia is narratively constructed in the film, and how Muslim identity is pushed toward the status of a “suspect other” through everyday interactions and institutional encounters.

The study adopts a qualitative research design based on content analysis of the film transcript. The transcript was systematically examined to identify recurring identity statements, institutional interactions, and patterns of dialogue that illuminate processes of stigmatization and othering. The analysis followed an inductive coding process moving from codes to categories and finally to overarching themes. Particular attention was paid to repeated verbal expressions, identity declarations, references to belonging, and moments of bureaucratic or social scrutiny. Rather than treating Islamophobia as an isolated act of prejudice, the analysis conceptualizes it as a patterned social mechanism embedded in routine practices and symbolic boundaries.

The findings are organized under three main themes: (1) The Declaration of a Stigmatized Identity: Name and Belonging, (2) Othering Practices: The “Foreign” Label, and (3) Moral Defense and Innocence. Together, these themes reveal that Muslim identity in the film is not presented as a neutral or purely spiritual affiliation; instead, it becomes a socially contested marker that must be continuously explained, defended, and renegotiated.

The first theme, The Declaration of a Stigmatized Identity, centers on the repeated phrase “My name is Khan.” In ordinary circumstances, stating one’s name is a simple act of introduction. However, within an Islamophobic climate, the name “Khan” becomes a socially loaded symbol associated with broader stereotypes about Muslims. The protagonist’s insistence on repeating his name can therefore be interpreted as a struggle for recognition and legitimacy. Rather than concealing his identity, he publicly affirms it, transforming a potentially stigmatized marker into a claim for visibility. From a sociological standpoint, naming functions as a boundary marker that signals group belonging. In this context, the act of naming becomes a form of resistance against misrecognition. The film suggests that being Muslim in a securitized environment requires continuous self and narration: identity must be spoken aloud in order to counter imposed meanings. References to the protagonist’s mother and moral upbringing further reinforce that his religious identity is grounded in ethical values and familial socialization, rather than in the violent associations attributed to Muslims in dominant discourse.

The second theme, Othering Practices: The “Foreign” Label, highlights how exclusion operates through everyday categorization. The recurrent use of “foreign” in the transcript symbolizes the denial of belonging. Here, “foreignness” does not simply indicate nationality; it signals a symbolic exclusion from the imagined moral community. Even when the protagonist resides within the society, he is positioned as an outsider whose loyalty and legitimacy are implicitly questioned. The film portrays this dynamic through encounters with authority figures and institutional settings, where waiting, questioning, and scrutiny become normalized responses to his identity. These scenes illustrate how Islamophobia can function as a subtle governance mechanism that regulates mobility and public presence. The label “foreign” thus operates as a form of social distance, reducing the individual to a generalized category. In doing so, the narrative demonstrates how Muslim identity becomes racialized and securitized, evaluated not through individual actions but through presumed group characteristics.

The third theme, Moral Defense and Innocence, reveals the burden of proving harmlessness. Statements such as “I have never done anybody...” and repeated denials illustrate how the protagonist is compelled to assert innocence in a climate where Muslim identity is implicitly associated with threat. Innocence becomes something that must be publicly performed rather than assumed. Sociologically, this indicates a reversal of normative expectations: instead of being presumed innocent, the Muslim subject must actively disprove suspicion. At the same time, the protagonist invokes universal moral values—such as love, kindness, and success—as part of a counter-narrative. By aligning Muslim identity with positive ethical principles, the film attempts to dismantle violent stereotypes and reposition Islam within a shared moral framework. Yet this strategy also exposes a structural tension: the necessity of moral self-defense demonstrates the power of stigma. The very need to proclaim goodness indicates that the social environment has already framed the identity as suspect.

Overall, the study argues that *My Name Is Khan* portrays Islamophobia not merely as overt hostility but as a social order that shapes language, interaction, and institutional practice. Muslim identity is depicted as a field of struggle in which belonging, recognition, and legitimacy are continuously negotiated. Through thematic content analysis, this article contributes to the sociology of religion by demonstrating how popular cinema represents the micro-processes of stigmatization and identity management in a post-9/11 world. Although limited to a single film, the study offers an interpretive framework for future comparative analyses of media representations and their intersections with lived experiences of Muslim communities.

Kaynakça | References

- Ahmed, N., Quinn, S. C., Limaye, R. J., & Khan, S. (2021). From Interpersonal violence to institutionalized discrimination: documenting and assessing the impact of Islamophobia on Muslim American. *Journal of Muslim Mental Health*, 15(2), 1-21 <https://doi.org/10.3998/jmmh.119>
- Aksürmeli, Z. S. T. (2017). Islamophobia and surveillance directed at Muslims in the west. *İlahiyat Akademik Dergisi*, 6, 183-196.
- Alanka, D. (2024). Nitel bir araştırma yöntemi olarak içerik analizi: teorik bir çerçeve. *Kronotop İletişim Dergisi*, 1(1), 62-82.
- Allen, C. (2020). Towards a working definition: Islamophobia and its contestation. İçinde C. Allen (Ed.), *reconfiguring Islamophobia: a radical rethinking of a contested concept* (ss. 1-13). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-33047-7_1
- Amin, D. S. (2021). Islamophobia and its impact on mental health. *ournal of the British Islamic Medical Association*, 7(3).1-5
- Becker H. S. (1963). *Outsiders*. Studies in the Sociology of Deviance.
- Berger, P. L. (2011). *The sacred canopy: elements of a sociological theory of religion*. Open Road Media.
- Bourdieu, P. (2008). *Outline of a theory of practice*. in *the new social theory reader* (pp. 80-86). Routledge.
- Butler, J. (1999). Feminism and the subversion of identity. *Gender trouble*, 3(1), 3-17.
- Buzan, B., Wæver, O., & Wilde, J. de. (1998). *Security: a new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.
- Cesari, J. (2013). *Why the west fears Islam: An exploration of Muslims in liberal democracies* (p. 9). New York: Palgrave Macmillan.
- Garner, S., & Selod, S. (2015). The racialization of Muslims: empirical studies of Islamophobia. *Critical Sociology*, 41(1), 9-19. <https://doi.org/10.1177/0896920514531606>
- Goffman, E. (2009). *Stigma: notes on the management of spoiled identity*. Simon and Schuster.
- Gölcü, A., & Çuhadar, M. (2017). Batı toplumlarında İslamofobi'nin üretilmesinde medyanın rolü. *Ombudsman Akademik*, (7), 71-99. <https://doi.org/10.32002/ombudsmanakademik.440215>
- Hassani, A. (2022). Navigating racialised spaces: Young Muslims negotiating a middle-class position in Denmark. *Nordic journal of social research*, 13(1), 67-79.
- Honneth, A. (1995). *The struggle for recognition: the moral grammar of social conflicts—axel honneth*. MIT Press.
- Hopkins, P. (2025). *Global Islamophobia, Nation-states, and politics*. in *everyday Islamophobia* (pp. 51-73). Bristol University Press.
- Işık, M. (2014). *Medyada Yeni Yaklaşımlar*. Eğitim Yayınevi.
- Kumar, D. (2012). *Islamophobia and the politics of empire*. Haymarket Books.

- Meer, N., & Modood, T. (2010). Refutations of racism in the ‘Muslim question’. İçinde *Anti-Muslim Prejudice*. Routledge.
- Meer, N., & Modood, T. (2012). For “Jewish” Read “Muslim”? Islamophobia as a Form of Racialisation of Ethno-Religious Groups in Britain Today. *Islamophobia Studies Journal*, 1(1), 34-53. <https://doi.org/10.13169/islastudj.1.1.0034>
- Okumuş, E. (2024). Din bağlamında medya – toplum ilişkileri. *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 56-76. <https://doi.org/10.32711/tiad.1416194>
- Said, E. (1978). *Orientalism*, New York, NY: Pantheon.
- Shaker, R. & Ahmadi, D. (2022). Everyday embodied othering experiences of young Muslims in the Netherlands. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 48(19), 4567-4585.
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (2004). The social identity theory of intergroup behavior. In *Political psychology* (pp. 276-293). Psychology Press.
- Ültay, E., Akyurt, H., & Ültay, N. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 188-201. <https://doi.org/10.21733/ibad.871703>
- Yoshino, K. (2011). *Covering: The hidden assault on our civil rights*. Random House.